

KAE'!

JUHENDIT
VÕISTLEMISEKS
KUNRIIGI-
PÄEVAL LK. 2,7,8

Ilmu b S e t o m a a K u l t u u r i p r o g r a m m i t o e l

SETOMAA

ajaleht.setomaa.ee

rahva leht

Ilmu b kuu 1. ja 3. esmaspäeval

Hind 5 krooni
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Nr. 12 (166)

21. juuli 2008

INEMINE 2

MEHILASE MARGIT:

Kõik aig om olnu' meistrit, kiä' tei' tõisilõ mäenestki' käsitüüd, mõnõ' sântse' omma' ka' kira pant ja mii' tii, õt nii om tett. S'oo saandi üts meistrit om Mehiläse Margit Obinitsast

VAHTSÕT 3

HÜVASTI, KOOL:

Setomaa abiturientid Petserist Meremäeni jätsid koduseks saanud koolimajadega hüvasti

KAEMINE 4

JAANIGA MEHELE:

millised vanarahva tarkused käisid kaasas südastuvis jaanipeoga ning palju neist ka tänapäeval au sees säilivad? Võrdluses kolm teine-teisest täiesti erinevat arusaama jaaniõöst — Treskis, Olohkuvas ja Miikse külas

MÄRGOTUS 6

HANDSA:

kui kaua veel peab seto rahvas kannatama seda ebaõiglust, et ühena vähestest rahvastest euroliidus pole meil lubatud seaduslikult viljeleda rahvapärimusest tulenevat traditsioonilist joogikultuuri?

Kongress kinnitas seto rahva õigust handsat ajada

Setodel peab olema õigus ajada handsat traditsioonilise pärimuskultuuri viljelemise raames, kinnitas juuli algul Hantõ-Mansiiskis toimunud soome-ugri rahvaste maailmakongress.

Igor Taro

«See oli tõepoolest arutelu teema, kuigi lõppvariandis konkreetseid viiteid ei sisaldu. See on tingitud sellest, et resolutsioon on lihtsalt oma olemuselt üldine dokument,» sõnas riigikogulane Mart Nutt kongressi järel.

«Tegu on sõnumiga riigikogule, mis puudutab setode handsaajamise kultuuri legaliseerimist — kuidas leida lahendus, et ühelt poolt säilitada pärimuskultuur ja teisalt mitte riivata riiklikku alkoholipoliitikat ega tekitada terviseprobleeme,» märkis Nutt.

Handsaajamise õigus on seto kultuuri sama lahutamatu osa kui leelo või rahvarõivas, leidis Setomaa Valdade Liidu juhatuse esimees Margus Timmo. Tema sõnusti saavad setod soome-ugri kongressi säärast osutust ainult tervitada.

«Ma arvan, et see on väga mõttekas otsus,» sõnas Timmo. «Kultuur on ju väärtuslik oma täiuslikkuses. Me ei saa sealt välja lõigata mingit tükki, kui me räägime pärandkultuurist, nagu seda võib teha näiteks tordiga. Handsa tegemine ja selle joogiga seotud rituaalid on väga võimsalt meie pärandkultuuriga seotud. Need omasid kohta nii pulmas, matustel, kui kõikvõimalikel põlumeeste viljakusrituaalide

SETOD JA MULGID: kongressi avapäeva vastuvõtul Evelin Iives, Paul Hagu, Kairi Leivo, president Toomas Hendrik Ilves, Õie Sarv ning Ahto Raudoja. Foto Igor Taro

juures. Seda välja jättes pole võimalik terviklikult pärimuskultuuri säilitada, et kogu selle loogika paika jääks.»

Riigikogulase Mart Nutti hinnangul võib handsa-eeelnõu parlamendis takerduda hääletada, kes hakkavad loovima süüdistusi rahva surnusjootmises.

Joomarlus taunitav

«Hoolimata handsa olulisest kohast kultuuris, oli joomarlus setode hulgas traditsiooniliselt äärmiselt taunitav,» märkis Margus Timmo. «Külaühiskonnas selliseid inimesi raviti ja aidati ühiselt.

Just selle traditsiooni hoidmisega on võimalik taastada sotsiaalset hinnangut niisuguse tervistkahjustava tegevuse vastu. Lausjoomine tuli meie maapiirkondadesse alles kolhoosi- ja sovhoosiaegadega ühes muude vene kultuuri elementidega.»

Timmo sõnusti ei tähenda handsa legaliseerimine sugugi paralleelse alkoholituru vohamist, vaid kinglaksmääratud raamide tegutsemist. «Nende raamide suhtes oleme valmis läbi rääkima. Usun, et leiame lahenduse, et me ei lähe vastuollu riiklike huvidega. Riigi huvi on ju see, et hoida lapsed

ja noored alkoholist emal. Kui setudel on oma vahendid selleks olemas, kuidas oma alkoholipoliitikas nende asjadega tegeleda, siis on võimalik see koosõla leida.»

«Kõik mõistavad, et tegelikult poleks selline võimalus piirkonnale probleemiks. Kardetakse hoopis seda, et niisuguse pretseidendi loomisega hakkab kogu Eesti tahtma samasugust õigust. Meil on võimalik selle vajadus ära tõestada oma kohalike kultuuririttuaalidega. Teised piirkonnad seda paraku ei suuda.»

Lisaks traditsioonilise kultuuri viljelemisele vajadusele

juhtisid kongressi lõppresolutsioonis juhtisid delegaadid tähelepanu arvukatele probleemidele soome-ugri rahvaste õiguste tagamisel. Sealhulgas õigusele saada emakeelset haridust, kirjandust ning võimalust ajada ametlikke- ja igapäevaausu omas keeles.

Setomaa olid kongressil esindanud delegaadid Paul Hagu ning Õie Sarv ja vaatlejatena Ahto Raudoja ja Igor Taro, Petseri rajooni setosid esindas delegaadina Petseri Seto seltsi esinaine Helju Majak, vaatlejaks oli saadetud agentuuri Regnum kaastöötaja Pihkvast Juri Aleksejev. ■

Seto Leelotarkade Kogu lõi seltsingu

12. juulil Obinitsas kogunenud Seto Leelotarkade Kogu moodustas seltsingu, mille eesmärgiks on tagada traditsioone järgiva leelo elujõulisus ja aktiveerida kogukonda pärimuse hoidmisel. Seltsingu esinaiseks on valitud Õie Sarv (pildil). (Arvi Matvei)

Ministeerium esitab leelo UNESCO pärandi nimekirja

Kultuuriminister Laine Jänese moodustatud komisjoni ülesandeks on koostada Seto leelolaulu taotlus UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirja.

Minister Jänese ütles, et Seto laulu laulvad rahvariides inimesed ja Setomaal toimuvad erinevad traditsioonilised pidustused on nii setodele kui kogu Eesti jaoks märgilise tähendusega. «Eesti esitab septembri lõpus Seto leelo UNESCO-le ja usun, et sellest saab Kihnu kultuuriruumi ning laulu- ja tantsupidude traditsiooni kõrval järgmine Eesti kultuuri pärl suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirjas,» sõnas kultuuriminister.

Seto leelo on setude traditsiooniline laulmisviis, mille osaks on nii originaalne muusika, kui kindlatele reeglitele vastav tekst ja sellise teksti loomise traditsioonilised reeglid, traditsioonilised laulmissituatsioonid, näiteks kuningriigipäevad, leelopäevad ning perekondlikud tähtpäevad. (setomaa.ee)